

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Švehly a soudců JUDr. Marie Grygarové a JUDr. Pavla Tůmy, Ph.D. v právní věci žalobce **Římskokatolické farnosti Červená Řečice**, IČ 65041917, se sídlem Červená Řečice 20, 394 46 Červená Řečice, zastoupeného JUDr. Miroslavem Houškou, advokátem se sídlem V Jámě 1, 100 00 Praha 1, za účasti účastníka **České republiky – Státního pozemkového úřadu**, IČ 01312774, se sídlem Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha 3, o žalobě proti rozhodnutí **Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro kraj Vysočina ze dne 20.4.2015, č.j. SPÚ 203984/2015/520100/Zezulka**, o odvolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 27. srpna 2015, č.j. 15C 13/2015-44,

t a k t o :

I. Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.

II. Žalobce je povinen zaplatit účastníkovi na náhradu nákladů odvolacího řízení 300 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce podal dne 18.6.2015 k soudu prvního stupně žalobu podle části páté o.s.ř. a navrhoval, aby soud znovu projednal věc rozhodnutou Státním pozemkovým úřadem, Krajským pozemkovým úřadem pro kraj Vysočina ze dne 20.4.2015, č.j. SPÚ 203984/2015/520100/ Zezulka, který nevydal žalobci jako oprávněné osobě pozemky parc. č. 1890/2 – orná půda o výměře 1470 m² a 1890/6 – orná půda o výměře 912 m², zapsané na LV č. 10002 vedeném u Katastrálního úřadu pro Vysočinu, Katastrálního pracoviště Pelhřimov pro k. ú. a obec Červená Řečice. Podle žalobce nebyla dána překážka k vydání předmětných pozemků dle § 8 odst. 1 písm. a) z. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o majetkovém vyrovnání“). Argumentoval tím, že správní orgán se v posuzovaném případě dopustil nepřipustného extenzivního výkladu výlukového důvodu dle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Zastavenost pozemku ve smyslu tohoto ustanovení je třeba vždy posuzovat ve vztahu ke konkrétní stavbě tak, že by se měla týkat skutečně zastavěného pozemku, tj. pozemku pod stavbou, případně dalších částí daného pozemku, které bezprostředně souvisejí se stavbou a jsou nezbytně nutné k jejímu užívání. V té souvislosti

odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2008, sp. zn. 28Cdo 370/2008. Navrhoval, aby soud rozhodl rozsudkem tak, že žalobě vyhová.

Účastník byl srozuměn s rozhodnutím správního orgánu, které považoval za věcně správné. Zastával názor, že je namístě aplikovat § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání, neboť předmětné pozemky bezprostředně souvisejí a jsou nezbytně nutné k užívání staveb komunikací a bytových domů č. p. 304 a č. p. 290 v Červené Řečici. Navrhoval, aby soud žalobu zamítl.

Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 27.8.2015, č.j. 15C 13/2015-44 žalobu zamítl (výrok I.) a rozhodl o povinnosti žalobce zaplatit účastníkovi na náhradu nákladů řízení 210 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok II.).

Po skutkové stránce vyšel soud prvního stupně zcela ze zjištění provedeného správním orgánem. Dovodil, že žalobce podal u ČR - Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro kraj Vysočina v zákonem stanovené lhůtě výzvu k vydání zemědělských nemovitostí, která zahrnovala i poz. parc. č. 1890/2 a 1890/6 v k. ú. a obci Červená Řečice. Nárok uplatnila oprávněná osoba – Římskokatolická farnost Červená Řečice (žalobce je právnickou osobou Církve římskokatolické evidovanou podle z. č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů) ve smyslu § 3 písm. b) u osoby povinné podle § 4 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání a § 22 odst. 9 z. č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů. Předmětné nemovitosti byly žalobci odňaty způsobem uvedeným v § 5 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání a jsou zapsány v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Vysočinu, Katastrálního pracoviště Pelhřimov na LV č. 10002 pro obec a k. ú. Červená Řečice. Přesto, že byla žaloba uplatněna oprávněnou osobou, ČR - Státní pozemkový úřad návrhu na vydání pozemkových parcel nevyhověl, když z listinných důkazů zjistil, že předmětné pozemky bezprostředně souvisejí a jsou nezbytně nutné k užívání staveb domů č. p. 304 na st. p. č. 719/1 a č. p. 290 na st. p. č. 352 v k. ú. Červená Řečice. Při učinění tohoto závěru vyšel zejména ze schváleného Územního plánu Červená Řečice, z vyjádření města Červená Řečice ze dne 17.12.2014 a z vyjádření odboru výstavby Městského úřadu Pelhřimov ze dne 12.2.2015. Správní orgán k návrhu žalobce jako oprávněné osoby ze dne 11.3.2015 dovodil, že předmětné poz. parc. č. 1890/2 a poz. parc. č. 1890/6 v k. ú. a obci Červená Řečice nejsou pouze zastavěny komunikacemi (vyasfaltované plochy), nýbrž obsahují řadu dalších zařízení technické infrastruktury nutných k provozu a užívání staveb č. p. 304 a č. p. 290. Soud prvního stupně dále zjistil, že předmětné pozemky jsou ze tří stran obklopeny nejen st. p. č. 352 a 719/1, ale i domy č. p. 290 a č. p. 304, neboť fakticky tam, kde končí obvodové zdi těchto bytových domů, začíná již prostor patřící k poz. parc. č. 1890/2 a 1890/6. To znamená, že třeba i vstupní prostor do domů, který je nepochybně nezbytně nutný k jejich užívání, se nachází již na těchto pozemcích. Vzhledem k tomu dospěl závěru, že nemůže být dána větší bezprostřední souvislost mezi pozemkem a stavbou, než když takto k sobě přiléhají. Se zřetelem k tomu, že předmětné rozhodnutí správního orgánu nabylo právní moci dne 21.4.2015, a žaloba byla podána u soudu dne 18.6.2015, dovodil soud prvního stupně včasnost žaloby a restituční důvod oprávněné osoby vyplývající z § 5 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.

Z hlediska právního posouzení věci dospěl soud prvního stupně k závěru, že jsou splněny podmínky pro nevydání předmětných nemovitostí žalobci v souladu s § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání, neboť předmětné pozemky mají bezprostřední souvislost a jsou nezbytně nutné k užívání bytových domů č. p. 290 a č. p. 304 v Červené Řečici.

Z uvedených důvodů soud prvního stupně žalobu zamítl, když postupoval dle § 250i o.s.ř. O náhradě nákladů řízení rozhodl dle § 142 odst. 1 a § 245 o.s.ř. tak, že úspěšnému účastníkovi přiznal účelně vynaložené náklady.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonem stanovené lhůtě odvolání žalobce, který poukazoval na to, že soud prvního stupně dospěl k nesprávnému právnímu posouzení věci, pokud dovodil, že předmětné poz. parc. č. 1890/2 a poz. parc. č. 1890/6 v k. ú. a obec Červená Řečice mají bezprostřední souvislost a jsou nezbytně nutné k užívání bytových domů č. p. 290 a č. p. 304 v téže obci, jak je blíže popsáno v odůvodnění rozsudku v druhém odstavci na straně páté. Podle názoru žalobce je třeba zákonné předpoklady zastavěnosti pozemku posuzovat ve vztahu k jedinému pozemku, na němž je umístěna stavba, nikoliv ve vztahu k pozemkům sousedním a dalším. Tedy nelze vydat část pozemku (přímo) zastavěnou stavbou ve vlastnictví třetí osoby a část téhož pozemku, která je se stavbou bezprostředně související a nezbytně nutná k jejímu užívání. V daném případě nelze podle názoru žalobce předmětné pozemky považovat za zastavěné stavbou ve vlastnictví třetí osoby, a tudíž nemůže být vzhledem k tomuto pozemku zvažována bezprostřední souvislost se stavbou č. p. 304 či č. p. 290, ani nezbytná nutnost k užívání těchto staveb. Dále odkazoval na judikaturu soudů vyšších stupňů, zejména rozsudky Nejvyššího soudu sp.zn. 28Cdo 370/2008 a sp.zn. 28Cdo 2455/2008, sp.zn. 28Cdo 821/2007 a sp.zn. 28Cdo 2398/2008 a dále nálezy Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 176/03 a nálezy sp.zn. I. ÚS 754/01. Navrhoval, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě zcela vyhoví a žalobci přizná náklady řízení před soudy obou stupňů.

Účastník se k odvolání žalobce písemně nevyjádřil. V ústním přednesu před odvolacím soudem navrhoval, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako správný potvrdil, neboť byly splněny podmínky pro použití výlukového ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.

Odvolací soud přezkoumal k odvolání žalobce rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení tomuto rozhodnutí předcházející dle § 212 a § 212a odst. 2, 3 a 5 o.s.ř. a po projednání odvolání při jednání (§ 214 odst. 1 o.s.ř.) dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

Odvolací soud považuje skutkové zjištění a skutkové závěry provedené soudem prvního stupně za dostačující pro vydání meritorního rozhodnutí a rovněž se zcela ztotožňuje s právním posouzením věci. S ohledem na zásadu hospodárnosti řízení pro stručnost na věcně správné a vyčerpávající odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně zcela odkazuje. Pouze pro úplnost odvolací soud dodává:

Při právním posouzení projednávané věci vyšel odvolací soud především z toho, že daná věc je založena na uplatnění restitučního nároku oprávněnou osobou na vydání odňaté věci podle zvláštního předpisu o zmírnění některých majetkových křivd spáchaných v minulosti státem. V řízení tohoto druhu však platí, že zde není dán jakýkoli zvláštní ústavněprávní rozměr věci ve smyslu ochrany majetku oprávněné osoby podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod ani podle čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 ze dne 20. března 1952 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 (vyhlášeno ve Sbírce zákonů jako sdělení Federálního ministerstva zahraničí č. 209/1992 Sb.), popř. dalších mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. V tomto směru je nutno především konstatovat, že neexistuje žádné základní lidské právo (a již vůbec ne osob právnických) na navrácení vlastnického práva k majetku

odejmutému v minulosti z různých důvodů soukromým osobám v rámci výkonu státní moci na základě dřívějších právních předpisů či individuálních právních aktů vydaných v daném státě. Rozhodnutí moci zákonodárné určitého státu o rozsahu a způsobu revize některých dřívějších majetkových přesunů, jež jsou později při změně politického uspořádání státu shledány za formu majetkové křivdy spáchané dřívějším státním režimem, je pouze důsledkem právně politické vůle moci zákonodárné daného státu, nikoli projevem základního či jiného veřejného subjektivního (ústavního) práva majetkové povahy konkrétní osoby vůči tomuto státu. Proto platí, že restitučním zákonodárstvím český stát konstitutivně (pozitivněprávně) zakládá za vymezených podmínek právo na nápravu majetkové křivdy spáchané vůči určitým osobám, nikoli že by pouze stanovil zákonnou ochranu a způsob výkonu jinak nezávisle existujícího přirozeného práva těchto osob, jež by mělo odraz v tuzemském ústavním pořádku. To platí i z hlediska mezinárodních závazků, jimiž je Česká republika vázána, včetně shora citované Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jejích dodatkových protokolů.

Zcela odlišným, a z hlediska projednávané věci v zásadě nesouvisejícím, ústavněprávním rozměrem pak je ochrana legitimního očekávání nabytí majetku ve smyslu čl. 11 LZPS a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jež bylo v poměrech tuzemského práva založeno (suverénním) příslibem moci zákonodárné přijmout právní úpravu o způsobu majetkového vypořádání s církvemi a náboženskými společnostmi (srov. § 3 zák. č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, § 29 zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, vše ve znění účinném do 31.12.2012). Tento ústavněprávní aspekt se však týká pouze situace, kdy se zákonodárce rozhodne, že určitou oblast upraví, tento úmysl v zákoně vysloví, avšak předvídanou regulaci nepřijme. Takto založený ústavní nárok se tedy koncentruje pouze na samotné vyplnění protiústavní mezery v zákonodárství spočívající v tom, že dosud nebyla přijata předpokládaná restituční právní úprava (srov. zejm. nález Ústavního soudu ze dne 1.7.2010 ve věci sp.zn. Pl. ÚS 9/07). Nezakládá však žádnou konkrétní povinnost státu ohledně rozsahu, obsahu, způsobu či procesních podmínek realizace tohoto majetkového vypořádání. Lze tedy uzavřít, že shora uvedené legitimní očekávání dotčených subjektů bylo v oblasti majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi naplněno samotným přijetím zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, v poměrech demokratického právního státu, čímž byl uvedený ústavní nárok naplněn. Na konkrétní podobu podmínek stanoveného restitučního procesu však daný ústavní nárok nedopadá.

Proto platí, že právní posouzení restitučního nároku uplatněného žalobcem je založeno pouze na výkladu podústavního (jednoduchého) práva. Jinými slovy jde o individuální aplikaci právně politického rozhodnutí moci zákonodárné demokratického právního státu, jímž Česká republika v současnosti je (srov. též čl. 1 Ústavy České republiky), o obsahu, rozsahu a způsobu zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společnostem. I zde pak samozřejmě platí obecná zásada ústavně konformního výkladu a aplikace norem jednoduchého práva způsobem, který nevybočuje z mezí dotčených ústavně zaručených základních lidských práv. Jedná se však o obecný ústavní příkaz výkladu a aplikace všech norem jednoduchého práva, nikoli o zvláštní znak restitučního zákonodárství. V tomto smyslu nepřestavuje žádné specifikum ani výkladový přístup *ex favore restitutionis* dovozovaný v rozhodovací činnosti Ústavního soudu především v řízeních o návrzích na zrušení napadených ustanovení restitučních předpisů pro neústavnost. Z hlediska výkladu norem restitučních předpisů se však v konečném důsledku nejedná o nic jiného, než o projev obecného výkladového principu

teleologického (účeloslovného, *e ratione legis*) vztaženého na poměry restitučního zákonodárství, jehož účelem je částečné zmírnění následků minulých majetkových a jiných křivd vzniklých v období od 25.2.1948 do 1.1.1990, a to při proporcionálním respektování jiných významných veřejných zájmů nebo práv třetích subjektů. Uvedená zásada tedy nezakládá žádné zvláštní právní postavení osob uplatňujících své restituční nároky oproti jiným účastníkům správních či soudních řízení, nýbrž směřuje pouze k tomu, aby i při výkladu restitučního zákonodárství byl šetřen účel a předmět těchto právních norem, což odvolací soud níže uvedeným způsobem činí.

Při výkladu rozhodné právní úpravy obsažené v zákonu o majetkovém vyrovnání je z těchto důvodů významné především to, že autonomní právně politická vůle moci zákonodárné nesměruje k odstranění všech majetkových křivd spáchaných církvím a náboženským společnostem v rozhodném období, nýbrž pouze k jejich určitému zmírnění, a to navíc nikoli veškerých takových křivd, nýbrž pouze křivd některých. Při porovnání s dřívějšími obdobnými restitučními předpisy (a to zejm. ve srovnání s právní úpravou stanovenou dle zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku a částečně též s právní úpravou dle zák. č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd a zák. č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích) rovněž nelze přehlédnout, že zmírnění majetkových křivd církvím a náboženským společnostem podle zákona o majetkovém vypořádání je realizováno jak po způsobu vydávání konkrétních odňatých věcí oprávněným osobám, tak rovněž formou paušální (nikoli jednotlivé) finanční náhrady vyplácené (v zásadě bez dalšího) ze strany státu, jejímž účelem je (jako součást celkového vypořádání mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi) též náhrada za některé nevydávané věci.

Odvolací soud vyšel při právním posouzení věci z judikatury Nejvyššího soudu, jež byla vydána v souvislosti s restitučními nároky oprávněných osob, které vyplývaly z ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) z. č. 229/1991 Sb., o půdě v platném znění a dospěl k závěru, že tuto judikaturu lze analogicky použít i ve věcech, které se týkají použití § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání.

Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24.8.2015, sp.zn. 28Cdo 3574/2014, se podává, že sídlištěm se obecně rozumí komplex staveb a pozemků, který lze jako takový souhrnně zvat areálem; sama existence sídliště, jako rozsáhlého souboru budov a pozemků, které spolu tvoří jeden funkční celek, sice bez dalšího nevyklučuje vydání některých (např. okrajových) pozemků, ale vyžaduje mimořádně pečlivé zvážení konkrétních místních podmínek, potažmo toho, zda lze některý pozemek nebo jeho část oddělit bez toho, že by byla dotčena funkční propojenost jednotlivých staveb či ostatních pozemků a dále bez toho, že by došlo k porušení některé z funkcí, které sídliště jako areál plní (bydlení, komunikace, odpočinek – relaxace atp.). Při posuzování toho, zda převáží konkrétní veřejný zájem nebo zájem restituční, bude nutno mít na paměti hledisko proportionality, jež se mimo jiné projeví při tomto zvažování také přihlédnutím k poměru výměr pozemků nárokováných a celkové plochy sídliště. Třeba také zvažovat, zda vydání konkrétního pozemku s ohledem na jeho umístění v areálu sídliště brání nebo podstatně omezuje skutečné využití tohoto pozemku vlastníkem (oprávněnou osobou), tedy zda fakticky vylučuje jeho držbu, potažmo realizaci vlastnického práva v širším slova smyslu. V popsáných souvislostech je na místě zkoumat i možnost zemědělského a lesního využití, jakož i možnost zlepšení péče o tuto půdu. Shora uvedené rozhodnutí dále odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2014, sp.zn. 28Cdo 1649/2014, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2010, sp.zn. 28Cdo 2016/2010, které se shodně zabývají zásadou nedělitelnosti areálu tvořícího jeden funkční celek a usnesení ze dne

18.12.2012, sp.zn. 28Cdo 3063/2012, které řeší problematiku možnosti využití pozemku k zemědělskému nebo lesnímu účelu.

Odvolací soud s ohledem na konkrétní sporné pozemky dospěl k závěru, že výlukové ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání lze na danou problematiku použít, neboť oba pozemky tvoří jeden funkční celek s domy č. p. 290 a č. p. 304, když bezprostředně navazují na st. p. č. 352 a st. p. č. 719/1 v k. ú. a obci Červená Řečice. Jak se z obsahu spisu podává, oba pozemky jsou upraveny tak, že jsou zčásti osety travou a rostou na nich okrasné keře, zčásti jsou opatřeny zpevněnou asfaltovou plochou sloužící k příjezdu a parkování motorových vozidel a zčásti jsou pokryty betonovou dlažbou, která slouží jako chodník a přístupová cesta do domů č. p. 290 a č. p. 304. Jsou umístěny v areálu sídliště, když kromě shora uvedených domů se zde nachází ještě další domy, které uspokojují bytové potřeby obyvatel města. Podle názoru odvolacího soudu takto upravené pozemky s přihlédnutím k jejich umístění v terénu a k jejich účelu jako součást realizovaného urbanistického záměru areálu bytové výstavby nelze využít k zemědělské či lesní výrobě pro jejich bezprostřední užitnou souvislost se stavbami bytových domů umístěných v tomto areálu. Rovněž výměra sporných pozemků není ve zjevném nepoměru s areálem sídliště.

S ohledem na shora uvedené důvody postupoval odvolací soud v souladu s § 219 o.s.ř. a rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný, včetně odvozeného výroku o náhradě nákladů řízení, potvrdil.

O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto dle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. a v odvolacím řízení procesně zcela úspěšnému účastníkovi byly přiznány náklady ve výši 300 Kč za účast na jednání odvolacího soudu dne 15. 9. 2016 dle § 1 odst. 3 písm. c) a § 2 odst. 3 vyhl. č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 o.s.ř. a § 89a exekučního řádu. Procesně neúspěšný žalobce je povinen plnit ve lhůtě dle § 160 odst. 1 o.s.ř.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **j e d o v o l á n í** přípustné za podmínek uvedených v § 237 o.s.ř. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu prostřednictvím Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře. O přípustnosti dovolání rozhoduje podle § 239 o.s.ř. pouze dovolací soud.

V Praze dne 15. září 2016

JUDr. Jiří Švehla, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Klára Šaldová